

**Disputatio Theologica Circularis I. Contra Auctorem Des Geheimniß der
Wiederbringung aller Dinge/ Pro Disputatione Inaugurali Contra Æternum
Evangelium Habita ...**

Rostochi[i]: Typis Joh. Wepplingi[i], 1705

<https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1868928039>

Druck Freier Zugang

RU theol. 4.Dec.1705
Grapius, Zach.

1d

29

Universitäts-
Bibliothek
Rostock

CONSENTIENTE MAX. REV. THEOLOGORUM ORDINE
IN ILLUSTR. ACADEMIA ROSTOCHIENSI
P R Æ S I D E

SS. THEOL. D. EJUSDEMq PROF. PUBL. ORD. ET AD
ADEM CATHEDRAL. D. JACOBI VERBI DIV. MINISTRO
ET

d. IV. DECEMBR. A. O. R. MDCCV. IN AUDITORIO
THEOL. MAJORI PUBLICE VENTILANDA.

Rostochl, Typis Joh. Wepplingi, SEREN. PRINC. & AC. Typ.

VIRO

PRÆNOBILISSIMO, PRUDENTISSIMO ac AMPLISSIMO,

DN. DANIELI Geschen/

Senatori Reipubl. Rostochiensis Seniori

longe Spectatissimo,

Nec non

Genero ipsius

VIRO

PRÆ-NOBILISSIMO, PRÆCELLENTISSIMO, ac AMPLISSIMO,

**DN. JOACHIMO
OTTONI,**

**Rectori Güstroviensis Gymnasii meritis-
simo item & fidelissimo, tam eruditione sua insigni
quam pietate Claro.**

**Dominis Mœcenatibus, Patronis,
Patruo & Fautoribus, summa animi
observatione & pietate Devene-
randis & submisse Colendis,**

**Præsentem hanc Disputationem cum omni
prosperitatis voto in ulteriorem sui
commendationem**

Observantissime offerre dicatq;

JACOB CHRISTIAN Hellwig.

כבוד ל' ואלהי לטוב
EXAMEN I.

Eorum, quæ contra Præfationem & Sectionem I.

objiciuntur.

§. I.

N ipso jam initio duris admo-
 dum verbis Adversarius noster
 usus fuerat adversus Program-
 ma *Maxime* Rev. DN. PRÆSIDIS
 mei, mox & ego patior, cumque
auctores Novi istius Eterni Eu-
angelii novum quendam Evange-
listam sine injuriâ vocaverim,
 statim vindicta in me parata est,
 per quam ipsi Num. 2. p. 11. *Anti-*

Evangelista audio, quo nomine mox per totum scriptum
 mactare me voluit. Verum enim vero quamvis hic a-
 nimo vindictæ cupidissimo facile atque animitus condonem;
 ejus tamen nominis plane me non pudet. Et *Paulus* ejus-
 modi erat *Anti-Evangelista* ut ipse testatur Gal. I. 7. 8. *Nom-*
nulli vos turbant, & volunt invertere Evangelium Christi. Sed
etiâ si nos, aut Angelus è cælo evangelizet vobis præter id, quod
vobis evangelizavimus, anathema esto. Lubens hinc titulum
 huncce assumo, præsertim cum in mente per Spir. Domini ex
 Verbo Domini penitus sim convictus, me non vero, sed falso
 cuidam Evangelio, quod Evangelio Jesu Christi apertissime
 contradicit, dissertationem meam opposuisse. Sed duriora se-
 quuntur, quando Dn. Opponens misso *Programmate* nunc
dissertationem ipsam, & quidem initio *præfationem* ejusdem
 adoritur Num. 31. seq. pag: 28. sqq. Ubi initio gravissime
 invehitur in initium disputationis meæ, quod verbis Ijobi
 feci: *Tu loqueris, quemadmodum stulta quedam loquitur.* Quæ
 brevissimis explicatio explicataque applicavi. Iram
 autem suam his evomit verbis: *Der Autor sängt in der Præ-*
fation mit schelten an / und wirfft mit Narren und Atheisten
 A umb

Disp. I.
 Resp. JA-
 COBO
 CHRIST.
 HELWIG
 Berolinēsi.

468 69

unb sich/ und vergessest dabey was er selbst aus des Athanasii
apolog. ad Constant. anführet / da es heisset. Calumniari
est uti Diaboli moribus &c. Der Teuffel ist nicht allein ein Lüg-
ner und Verläumbder / sondern auch ein Mörder von Anfang / in
dessen Geist der Herr Dr. Fecht mit seinem Licentando stehet etc.
Judices quæso Christiane Lector de pietate, mansuetudine &
patientia Auctoris! Jam equidem pro *Maxime Rev. Du. Præside*
meo causam non dicam, utpote pro quo loquitur universa
Urbs nostra Rostochiensis, imò tota Mecklenburgica terra,
utpote quæ Viri hujus sinceram pietatem, modestiam, man-
suetudinem, moderationem ut & singularem prudentiam
Theologicam ubivis deprædicat, à quo ut Auctor parum pie-
tatis præ se ferens, veram pietatem disceret, svalor essem.
Ad me quod attinet, fateor, attonitum me hæsisse, cum hæc
legerem; facile verò retorquere hic possem, sed ad exem-
plum Adversarii mei admodum scandalosum carni indulgere
nolo, sed ut indignus Servatoris mei servus vestigia ipsius
legere studebo, qui conviciis affectus nō vicissim conviciaba-
tur nec minabatur; sed committebat causam suam ei, qui justè
judicat 1. Petr. II. 23. Hinc & cum eodem respondeo: *Non habeo*
Diabolū, sed honoro meum, servatorisq; mei Patrem Job. VII. 49.
Non sto in Spiritu Diaboli, utpote quem in sacro Baptismi
lavacro abjuravi. Et præterea non mea verba sunt, quibus
usus fui, sed *Jobi*. Et si hic quoque applicatio dictorum de-
beret fieri, non sine gravissimā blasphemiam in Sacrosanctum
Deum id fieret. *Si mala dixi, probes, quod mala sint, si au-*
tem rectè, quare me cedis Job. XVIII. 23.

S. 2. Num. 32. Adversarius meus ægrè fert, quod
mentionem *monstræ Chiliasmæ* fecerim, quemq; *Petersenia-*
num vocaverim: Contra *Chiliasmum Anti-Chiliasarum* vocat
ein *rechtes* monstrum und *Ungeheuer* / quando nimirum initi-
um millenarii illius Apocalypseos à tempore Constantini M.
faciant: Et ne quid impune relinquatur Chiliasmus hic vo-
cari debet *Fecht-Gratianus*. Sed doleo incontinenti animo.
Instituti ratio hac vice non permittit Chiliasmum Peterseni-
anum examinare, cum alias perquam facillimum foret, vel
densis-

469

densissimam monstrorum horrendorum nubem ostendere;
 Ablego nunc saltem B. L. ad tot solidissima scripta *Chiliasmo*
Peterfeniano monstruosissimo opposita, in quibus ita prostratus,
 ut jaceat humi, modò id observo, quam absurdè sententiam illà
 de initio Apocalyplici millenarii à tempore Constantini M.
 factò, Chiliasmum *Fecht-Grapianum* vocet. Nam (1.) ipse ego
 nunquam hactenus sententiam meam de initio mille horum
 annorum aperui, nec novit Auctor, quæ hic mens mea sit.
 Qui ergo tam audax est, ut & à meo nomine Chiliasmum
 hunc *Grapianum* denominare queat? (2.) Si forte sententi-
 am hanc plane non absurdam propugnasset, tum jam ante
 me, & ante optimum meum *Fechtium*, tot Celeberrimi Viri
 eam defenderunt, cur ergo *Fecht-Grapianus* audit?

§. 3. Cum in *Disputationis meæ inaugural. sect. 1. §. 1.*
occasionaliter saltem adduxerim, sub titulo *Æterni Evangelii*
 notum quoque esse librum illum, cujus *Mattheus Parisius*
 meminit, quemque Papa cremandum jussit. Cum quo, & qui-
 dem non absurde, hodiernum illud *Æternum Evangelium* com-
 paravi. Et de hisce incidenter saltem prolatis magis solli-
 citus est auctor magna prolixitate utens, quam de negotio
 principali ipso. Sic enim *Num. XXXVII. seqq.* octo ferme
 folia de hac materia conscripta leguntur. Ut nesciam
 quid istiusmodi prolixitas prosit, ubi extra oleas vagatur
 Auctor. Ad quæ si pari prolixitate respondere vellem, gran-
 de complerem Volumen. Nisi forte, ut videtur, auctor clam Ce-
 leberrimum illum Helmstädiensium Theologum *Dn. D. Job.*
Andr. Schmidt / pungere voluerit, ejusque *Disputationem*
 longe doctissimam, quam Anno 1700. de *Pseudo-Evangeliis*
Æterno seculi XIII. habuit, arrodere. Pro quo Celeber-
 rimo Theologo nunc verba non dico, oppono saltem Adver-
 sario jam laudatam *Disputationem*, & quidem omnibus iis,
 quæ tam de *Joachimo Abbate*, quam de *Æterno illo Evan-*
gelio prolixè adducuntur. Ceterum sunt potissimum 3.
 momenta, quæ occurrunt: (1.) Adversarius meus vult, *Jo-*
achimum Abbatem absolute fuisse auctorem *Æterni illius Evan-*
gelii. (2.) Encomia aliquot *Joachimi hujus Abbatis* refert. (3.)

A 2

Defendit

Defendit omnes *eterno* huic *Evangelio* imputatas hæreses. Quæ occasione (4.) lapsus comparationem quandam instituit inter hunc *Joachimum*, & *Davidem* *Joris*. Denique (5.) novis invectivis in me utitur. Ad quæ omnia brevissimis sequentia sibi habeat reposita.

S. 4. (I.) Vult Dn. Adversarius meus *Joachimum Abbatem* absolute fuisse auctorem *Eterni* illius *Evangelii*. Et hic denuò miror audaciam Opponentis, dum certo cuidam Auctori tam infallibiliter tribuere audet ejusmodi Librum, de quo ipsa cana Antiquitas dubitavit, & ex qua planè nihil certi haberi poterit, altero hoc scriptum huic, altero aliæ adscribente. Vid. præ aliis *Natal. Alexandr. in Hist. Eccles. Sec. 13. & 14. c. 3. art. 3.* Et quo argumento utitur Opponens, quo probet, *Joachimum Abbatem*, verum illum esse auctorem? Non hic dixisse juvat. Quid quod si nunc contra ego dicam, *Joachimum Eterni* istius *Evangelii* non esse Auctorem, mea negatio tantum valet, quantum contraria affirmatio. Qvis verò nunc erit Judex? In divulgatione *Eterni* hujus *Evangelii* ad *Joachimum Abbatem*, ejusq; doctrinam provocatum fuisse, ex Historia quodammodo colligitur. Sed ex eo nequaquam sequitur, eum istiusmodi reapse docuisse, Auctoremque Libri fuisse. Quem namque latet, pessimos quosvis Hæreticos ad vestiendas hæreses suas ad optimos Patres provocasse, ipsorum scriptis quædam addidisse, imò vel plane sub ipsorum nominibus Libros edidisse, inq; iis pessimum suum venenum propinasse? Utpote quæ de *Arianis*, *Eusebians*, *Manicheis*, aliisque verissima sunt. Vide præ aliis *Coci Censur. Quorund. Scriptor. in præf. & Riveti Tr. de auctoritate Patrum C. 13.* Ut alia scripta hac vice taceam. Tamdiu ergo hæc omnia in suspensio relinquo, donec quis firmissimis certisque argumentis ac rationibus me convicerit, & tum quam lubentissime me informationi subijcio, nec contradicere amplius cupio.

S. 5. (II.) Encomia *Joachimi Abbatis* quod concernit, valeant illa, quantum possunt. Alias & hic occurret illud eritum: *Laudatur ab his, culpatur ab illis.* Non equidem diffiteri

hieri possum, aliquot bona me de eodem reperire iudicia tam Pontificiorum, quam etiam Lutheranorum, imprimis recentiorum. Sed si paulo antiquiores volvam, & reperio quæ bonum hunc Joachimum Abbatem admodum suspectum reddunt. Novimus, quæ de eo iudicat Thomas in l. 4. sentent. dist. 43. Q. 1. art. 3. qu. 3. ubi ita: Abbas Joachim non Prophetico Spiritu, sed conjectura mentis humane, qua aliquando ad verum pervenit, aliquando fallitur, de futuris aliqua vera prædixit, & in aliquibus deceptus fuit. Nec adeo benè iudicavit de eodem M. Henricus de Hassia seu de Langenstein S. XIV. in Acad. Viennensi Theol. Prof. C. II. libelli contra Theophorum Eremitam, cujus verba ex Guelferbyano quodam Manuscripto allegat modo jam laudatus Dn. D. Jo. Andr. Schmidt de in Diss. de Pseudo-Evangelio eterno §. 10. ubi ita sonant: Abbas Joachim habetur pro suspecto conjecturatore de futuris ex industria humana, quandoque ex literis alphabeti, quandoque ex quibusdam obscuris scripturæ passibus & similibus, quæ possunt ad alios sensus æquivocè similiter & quandoque magis profunda se exponi, quam ipse huiusmodi divinatoria interpretatione exponi. Possent & talimodo interpretationis fabulæ Ovidii & aliorum Poëtarum fictiones exponi allegorice vel mystice de hijs, quæ futura erant per Christum; respectu quorum tamen Poëta dicendi non sunt fuisse Prophetæ. Et ideo talis modus conjiciendi de futuris magis vane curiositatis habendus est, quam alicujus ponderandæ autoritatis. Quomodo Abbas ille Joachimus tam de liberavit, ut putaret post legem Christi adhuc legem Spiritus S. futuram esse, in quam transferenda esset lex Christi, sicut in illam transit Lex Moysis, tanquam figura in figuratum, & umbra in lucem. Judicium Rogerii de Hoveden in Annalibus Anglicanis ad ann. 1140. secundum quod pro falso habetur Prophecia, refert Natal. Alexander l. c. Mirum illum modum, per quem hic Joachimus eruditionem suam sibi conciliavit, describit Chalcondylas l. 6. p. 251. ap. König. in Biblioth. Vet. & Nov., p. 428 s. ita: Cum esset idiota nec vel modicum eruditionis haberet, janitor in quodam Monasterio Italiae fuit & quondam in hortu egrosso apparuit vir formæ pulcherrimus, qui assistens, ad Joachimum

manuq; amphoram tenens inquit: *Joschim cape bibe vinum hoc est enim optimum. Qui dicto audiens bibit ad satietatem usq; amphoramque reddidit inqviens; se satis bibisse. Cui Vir respondit: O Joschim si totum exhaustisses vinum, nulla te scientia fugisset.* Deinde in Colloquium & disputationem veniens cum viris ea tempestate doctissimis, plane divinus quantum ad scientiam attinet, apparuit. Qvas aliasq; fabulas magni quidem æstimat Adversarius noster, sed revera nonnisi aniles sunt. Qvæq; sunt istiusmodi plura alia. Attamen qvoniã historia hujus viri in ea incidit secula, ex qvibus pauca certa haberi poterunt, hinc judicium suspendere malo, qvam ex præcipitantia utrâqve ex parte peccare.

§. 6. (III.) Qvod verò *Auctor Mysteriorum* blasphemias illas theses æterni Evangelii jure meritoque repudiati in omnibus defendere conetur, nescio qva cum conscientia id tentare possit? Certè Christiano Lectori istiusmodi exculationes admodum absurdæ ac ineptæ videntur, dum ejusmodi doctrinam, qvæ Evangelium illud, Jesu Christi ipsum, imò *universum Verum Novumque Testamentum & universiusq; scripta tollit*, palliare allaborat. Qvod autem illud sic dictū æternum Evangelium talia docuerit, confirmant unanimiter omnes illi, qvi de eodem scripserunt. Sed excipit Adversarius noster §. 2. p. 85. *Ja freylich ein solches Evangelium, wie und so fern es die Gottlosen Christi damahls mit viel tausend Menschen - Sagenen verfälschet und die Bibel dabey vergessen hatten / so wahr ihr Evangelium / welches sie Christi seines genennet / allerding nicht erbaulich ic.* Sed respondeo: Si istiusmodi additionibus uti licebit, tum nescio qvæ non pessimæ hypotheses defendi poterunt. Sic namqve & exculae licebit dicentem, fidem non salvare, additâ ratione, sermonem esse de *fide carbonaria Pontificiorum*. Ino hac ratione Auctor & pessimum Atheum defendere poterit Nam quando is scribit: non est DEUS, thesis explicari poterit vel de corporeo, vel de tali quemadmodum impii falso sibi concipiunt. Qvod si æternum illud Evangelium limitationem additam

de 2472

de *tum temporis Pseudo-Christianis* intendisset, procul dubio Thesis ejus non adeò absolute posita fuisset. Do exemplum: Ego utique novi, DEUM meum non esse talem, quemadmodum illum impij gratiã ejusdem abutentes sibi imaginantur, novi Messiam nostrum non esse talem, quemadmodum carnales Judæi de suo futuro frustra fabulantur. Quam scandalosa vero foret locutio, si propterea absolute vellem dicere: *Non est Deus, non est Messias*. Par ratio foret locutionis in *eterno Evangelio* occurrentis, quam nonnisi pro summè scandalosã habere; nec excusare ullo modo possem. Sed præterea quod thesis *eterni Evangelii* fictas istiusmodi additiones non admitat, sat abunde elucelcit ex eo, quoniam etiam Novi Testamenti, & consequenter etiam scriptorum ejusdem mentio fit, & quod abolendum sit, æquè ac *Vetus*. Ex quibus videre est, non esse sermonem de *Evangelio à Pontificiis obscurato & corrupto*, sed prout in *scriptis N. T. contentum*, & *Veteri T. contradiſtinguitur*. Denique excipit Autor (1.) Affingi istiusmodi æterno illi *Evangelio*. Resp. dicitur sed non probatur. Contrarium sine ulla discrepantiã patet ex omnibus, qṽi de eodem scripserunt, nihilq; magis unanimiter de eodem refertur, quam idem hocce; (2.) Ex *Ubertino* vult probare Auctor, quod abolitio illa de *secundo Adventu Christi* intelligenda. Sed Resp. Per *adventum* huncce ab Auctore intelligitur aut *adventus* ille ad *regnum Chiliaſticum*, aut *adventus* ad *ultimum illud extremum judicium*. Si prius, tum ipsi Chiliaſtæ concedere nequeunt secundum proprias suas hypothesen, *Evangelium Christi & Novum Testamentum abolitum* iri, quoniam ex sententia ipsorum Chiliaſmus in ejusmodi incidit periodum, quæ adhuc pertinet ad *Novum Testamentum*, in quo *Evangelium Christi* omnino adhuc locum habet. Si posterius, quæro, quid *Novum* illud *Evangelium* abolito *Evangelio N. T.* proſit, quando, ut *Ubertinus* scribit, omnes gentes jam converſæ, & judicium supra omnes homines habetur. (3.) Excipit, intelligenda esse verba non de *evacuatione* quadam; sed *uberius* saltem *explicatione*. Resp. *Æternum Evangelium* docet

docet, quod Novum Testamentum per hanc doctrinam ita sic
evacuandum NB sicut Vetus evacuatum est. An hoc est iube-
rius explicare? Siqve & hoc velit dicere; quod affingatur E-
terno Evangelio, probare debet. Et sic facile & ad reliqua
inutilia illa, quæ prolixissimè afferuntur, responderi pos-
set, si mererentur, propositumqve meum esset cum Adverla-
rio meo extra oleas vagari, eaqve quæ pro vindicanda Dis-
putatione meâ Inaugurali adducenda erunt, negligere. *115*

S. 7. Quod (IV) ad comparisonem Joachimi cum
David foris attinet, ea admittere possum, si evictum est, Joa-
chimum Abbatem esse Auctorem æterni illius Evangelii. Et sic
noscitur ex socio, qui non cognoscitur ex se. Nobile par fra-
trum, quod mea pace comparari poterint, quousqve auctori
placeat. Excipere se invicem poterunt illis Virgilia.

Cur non Mopse boni, quoniam convenimus ambo

Hic corylis mistas inter confedimus ulmos?

S. 8. Denique (V) non desunt novæ injuriæ, qui-
bus afficiendus eram; (1.) Ad me applicandam est, quod
Magnus ille Goliathus probro afficiens, acies DEI viventis
Arnoldus, delirat, daß keiner ein wahrhaftiger Historicus (zu-
mahlen in Sacris) seyn könne / der nicht wahrhaftig zu Gott
bekehret / von Ihm erleuchtet und gelehret sey. &c. Equidem
propositum meum hac vice non est, & hanc absurdam ex-
aminare hypothesin, modo Adversarium meum denuo fra-
ternè & ex optima Christiana intentione monere volui, ut
modeste agat. Conversi o, illuminatio, regeneratio, &
sic porro opera solus DEI sunt, & de quorum veritate &
sinceritate solus DEUS, qui corda solus scrutatur, judicare
poteat. Ne ergo sibi arroget, quod DEI est, nec judicet de
hominibus, quorum corda non intraspicit, nec introspicere
poteat. Habeat & sibi dicta illa Servatoris nostri. *Ne
judicare, & non judicabimini, ne condemnate, & non condemnabi-
mini Luc. VI. 37. item illa Pauli ne ante præstitutum tempus
quicquam judicate 1. Cor. IV. 5. (2.) Plagii alicujus literarii
accusor S. 24. p. 43. quasi in Disputatione mea allegata illa
de æterno Evangelio omnia: alle nach einander ex Reschenbergro
sum se-*

sumferim, quicquid ex *Thomasio* exscripserit. Sed (1.) minus rectè hæc obijciuntur, cum expressissimis verbis, plenissimis-que cum titulis *Reichenbergium* citaverim, atque aded taccendo neminem fefelli, ut propterea id tam scabiosè quis mihi exprobraret, nisi qui ignorat, quid sit *Plagium*? (2.) magnum hic Adversarius meus committit lapsum memoriæ. Nam in loco *Reichenbergii* ab Auctore adducto nulla habentur allegata, excepto unico *Thomasio*. Sed *period. 4. c. 7. §. 10. p. m. 388.* quem locum & *Disputatio mea Inauguralis* allegat, citat *Parif. Natal. Alexand. & Heidegger*. Qui tamen omnes mihi jam noti erant, & à me explicati, antequam adhuc *Compendium Reichenbergii* vix adipekeram. Et præterea addidi *Centuriatores Magdeburgenses*, quos *Reichenbergius* II. cc. non habet. Quo jure ergo, & qua veritate, in opprobrium mei scribitur: woraus es Herr Reichenberg wiederholen sum. *Hist. Eccl. per 4. c. 2. §. 21.* und aus diesem Grapius alle seine allegata nach einander in *Sect. 1. §. 1.* genommen hat. Et hæc sufficientissime sunt refutata: das ist zur Gnüge wiederlegt. Ignoscat Auctor, quod verba ipsius Germanica repetam.

EXAMEN II.

Eorum, quæ contra *Sect. II. Subsect. 1.* obijciuntur.

§. I.

TAndem *Num. 37. & 38.* Auctor *Disputationem* ipsam aggreditur. Et hic initium ex eodem Spiritu fuit, ex quo jam præcedentia promanarunt, cumque integer terminè *Num. 37.* convitiis absolvatur, ac calumnias quas jamdudum recoxi, mox *Num. 38.* respondetur potissimè ad primum meum argumentum, quo primam meam *Thesis* fin sat firmiter corroboravi. *Thesis* hæc est: *Nondatur status aliquis medius Ordinarius post separationem animæ à corpore, aut æt̃ aliquod medium à celo & inferno distinctum.* Primum argumentum meum probans hoc fuit *De receptaculo anima-*

modo dogma hoc Papistico-Calvinianum ortum debeat ipsi
 Eebnicorum deliriis ac fabulis, de quibus D. Dreier in contro-
 vers. cum Pontific. Disp. 27. p. m. 852. sqq. Firmum ergo
 stat argumentum meum; Exceptio vero ut infirma cadit.
 (2) Ita instat: Das gebe ich wohl zu / daß wer nicht glaubet
 in dem Stande der Verdammis sey / er sey in oder ausser dem
 Leibe; Ob er aber aus solchem Stande der Verdammung nach
 dem Tode nimmermehr wieder kommen möge / solches ist das ge-
 laugnet wird. Provocat ad eod tempore Nox. Respond. Re-
 spicitur his ad locum I. Petr. III, 19. sqq. Quem tamen cla-
 rissime satis vindicavi in Disp. Inaug. & ostendi, quod pla-
 ne nihil ex eo Aeternum Evangelium prober. Quæ contra
 excipiuntur forte infra enucleabuntur, si merentur. Quod
 autem animæ illæ, quæ in diluvio propter incredulitatem
 perierunt, & damnatæ sunt, per Concionem vivificati Serva-
 toris nostri salvæ factæ fuerint, fabula est ex plosa, quæ
 nullibi in S. Codice reperitur, in quo potius contrarium
 habetur. Legas & accurate perflites Matth. XXIV. 37. sqq
 & Luc. XVII. 27. seqq.

S. 2. Num. 39. & 40. Adversarius adortur secundum
 meum argumentum, quod hoc est, Quæ receptacula ani-
 marum ante mortem existunt post hominis mortem, illa vel
 per peccata introducta, vel à Christo reparata. At
 receptacula inter media nec sunt à peccato introducta
 &c. E. Majorem Opponens concedit, negans præprimis
 Minorem n. 40. his verbis: Daher ist falsch damit man die
 assumption beweisen wil / daß über die Sünde nur allein der
 ewige und andre Todt bestimmet sey / der erste Todt ist so wol
 ein Todt als der andre / nachdem nun die Menschen gesündi-
 get / nachdem bekommen sie auch den Sold der Sünden / entweder
 den ersten oder andern Todt / wer aber wahrhaftig an JESUM
 CHRISTUM gläuber / und in Ihm erlunden wird / der selbi-
 ge ist so wol von dem ersten / als dem andern Todte befreit und
 kommt in kein Gericht &c. Joh. V. 24. Resp. (1.) quod pri-
 ma mors receptaculum aliquod per peccatum introductum
 sit, hoc adversarius quidem dicit, sed non probat, atque

adeo committit fallaciam petitionis principii. *Quæro* : Ubi-
 nam habetur in Scriptura? Scriptura *mors* *Spiritualis* impio-
 rum saltem *duplicis* meminit : prima, est mors in peccatis
Eph. II. 5. *secunda* est *Æterna damnatio*. Quod si autem
 præterea per mortem status quoque impiorum post hanc
 vitam, in certo quodam receptaculo intelligeretur, ex quo
 adhuc liberari possent, tum mors *Æterna* necessario debe-
 ret audire tertia. Et id nullibi lego. (2.) nolens volens
 videretur Adversarius veritatem testari, dum ex *Job. V. 24.*
 probat, quod *fideles jam in hac vita à morte transeant*. Per
 quam mortem nihil aliud intelligere potest, quam *primam*,
 de qua clarissime loquitur. Ergo per *primam mortem* ni-
 hil aliud intelligi potest, quam peccatum : Aut receptacu-
 lum illud post mortem dabitur jam in hac vita & impii
 jam in eodem morabuntur, qui in hac vita *fideles* transeunt.
 Quæ tamen summa est absurditas. Deinde & putat Adversa-
 rius, dicta illa, quibus assumptionem probaveram, non pro-
 bare sat firmiter. Sed maxime infirmis id asserit argu-
 mentis. Sic enim (1.) ex *Deuter. XXVII. 26.* me non satis
 firmiter probare putat ideò, quia & *prima mors* est *male-*
dictio quædam. Resp. Maledictio illa, quam lex transgresso-
 ribus comminatur, est maledictio illa, à qua Christus nos
 liberavit *Gal. III. 10, 13.* Et hæc est mors illa *Gen. II. 17.*
 hæcque est *mors Æterna*, adeoque *secunda* non *prima*, utpote
 quæ ex hypothesi Auctoris non est *Æterna* (2.) Quod nec
 reliqua loca *Rom. II. 9. C. V. 18. C. VIII. 13* satis probent,
 inde probare conatur, quia & in morte prima ex mente
 sua afflictio & angustia est, esse quoque eam damnationem
 quandam, quæ sequitur hoc vel illud peccatum, quod pri-
 mam mortem meritum est, & istiusmodi hominem debe-
 re mori. Respond. afflictio illa & angustia, quam impii
 statim post mortem sustinent, est talis, quæ *sine gratia*, quæ-
 que itidem *Æterna*, ut ex exemplo divitis constat *Luc. XVI.*
 item ex *Jes. LXVI. 24. Sc.* Sermo ergo in adductis locis est
 de morte quodam *Æterna*, non *prima* illa, quæ ex mente

Auctoris

Auctoris non est sine omni gratia, nec Eterna. Eadem quoque ratio est damnationis statim post mortem. Duplicem illam damnationem ad mortem primam & secundam Scriptura s. penitus ignorat, nec ullus pro eâ ab Adversario adduci potest locus. Sic & ad mori impiorum post hanc vitam ex phrasi Scripturæ Eternum est, opponitur enim vitæ æternæ Rom. VI. 23. & propterea audit mors xal' ἐξοχῆ. Quæ omnia apodyctice satis mortem secundam denotant, atque hac ratione intermedium illum statum post hanc vitam firmiter satis destruunt.

S. 3. Nam. 41. sqq. Adversus testimonia ex antiquitate à me adducta potissimum sequentia, ad quæ respondere teneor, adducuntur: Ist aber dem also / wie der Gegner selbst gesehen / daß in der Kirchen-Historie wegen des künftigen Zustandes der Seelen nach dem Tode ganz vierzehnhundert Jahr / aus den Kirchen-Vätern nichts gewisses zu haben ist / cy warumb berufft Er sich denn auff deren Consens, und will damit seinen dritten Thesin beweisen? Solches ist ja nicht vor ihm / sondern wieder ihn &c Resp. Doleo cœcitatem Adversarii mei, qui scopum meum perspicere non potuit, aut non voluit. Quem autem respicere debuisset partim ex Eterno illo Evangelio, contra quod disputo: partim ex disputatione meâ ipsâ subsect. 2. §. 2. Nimirum & ex Antiquitate Eternum illud Evangelium dogmata sua probare voluit, & quidem nimis audacter ad Universam terminantem antiquitatem provocando pag. 4. sq. Ad quam eadem audacia & non ita pridem provocavit Auctor der Betrachtung von dem künftigen Zustande der Seelen nach Ihrem Abschiede aus dem Leibe / mit Consens und approbation der Heil. Schrifft und NB. des gesamten gottseligen Altershums. Hinc ergo Adversario meo ut satisfacerem, necessario thesin meam ita corroborare & quoad hoc momentum debui, ut deinceps eo fortius objectionem elidere possem. Eum in finem monui, Antiquitatem quod concernit, eam partim dubiam esse, partim nihilominus tamen testimonia, quædam ad minimum, qualia sunt adducta illa, suppeditare, quæ pro me

me & contra Adversarium : Nonne sic fortissime probe, nimis audacter in *Eterno Evangelio* provocari ad *Antiquitatem*? Quomodo hæc contra me, quæ ex scopo militant pro me? Contra Dn. Adversarius minus accurate defendit hoc in momento *Eternum* illud *Evangelium*, dum hoc ipso concedere tenetur, argumentum ejusdem ex Antiquitate tam audacter depromptum, hæc ratione esse nullum.

S. 4. Sed mox dilabitur denuo ad *Antiquitatem*, quam quæ ipse antea dubiam fecisse videbatur, nunc Num. 43. 1q. nihilominus pro se allegat. Sicque (1.) arripit testimonium *Hippolyti* & in Disputatione mea allegatum. Atque hic (2.) me arguit, quod non integrum adduxerim locum: *Ich hätte Ihn sehr summet angezogen.* eumque integrum & græce & latine restituere ex *le Moyne Variis Sacris* conatur. Resp. (1.) Noli istiusmodi ineptis deliriis tot commaculare paginas, uti Adversario meo placet. Sufficit, me locum hunc ita adduxisse, ut de mente auctoris jam satis constet, & æque satis ex disputatione illâ meâ, ac ex *Mysterio* hocce *ἡ ἀρχαία τῶν μαρτύρων*, (2.) expresse rō &c. in Disputatione meâ adjeci. Ex quo constat, potiora saltem recensere me voluisse. Et (3.) miror injuriam Auctoris, quâ me affecit, imprimis, cum ne ipse quidem, ut frustra gloriatur, locum illum *Hippolyti* integrum adduxerit. Sic enim & in subsequentibus habentur, quæ huc faciunt, & illa adducere debuisset, si locum integrum vî promissi exhibere voluisset. (β) dicit, me frustra in dubium vocare, hic auctoritatem *Hippolyti*. Sed nullo alio argumento me refutat, quam quia *le Moyne* in *Notis* suis id asserat. Resp. (1.) Non nisi meris conjecturis *le Moyne* nititur, quas si pro Evangeliiis assumere velit Adversarius, id sibi statuatur. Alias *Gulielm. Cave in scriptor. Ecclesiast. Hist. literar. p. 51.* testatur, de vero hujus operis auctore inter Antiquos non convenire. Quod si ergo Antiquiores jam scriptum hoc in dubium vocaverint, cur ægre fert Adversarius, quod & ego dubitaverim? (2.) Quod si denique etiam esset *Hippolyti* & *Episcopi* & *Martyris*, ipsius tamen male propositum dogma nullum mihi est Evangelium, sed ubi Scripturæ

æ

475

ræ non est conforme, simpliciter illud rejiçio. (II.) Unicum
 adhuc quamvis admodum ineptum testimonium ex Antiqui-
 tate adducit, meq; mox ad alios ablegat. Sic enim numerũ
 claudit: Wir können uns hiebey in die Patres sehr diffundiren/ und
 in sonderheit auff die all gemeine Worte des Tertulliani lib. de ani-
 ma c. 55. bringen/ Da er sagt: Nemo peregrinatus à corpore sta-
 tim immoratur apud Dominum, nisi ex Martyrii præroga-
 tiva paradiso scilicet, non inferis diversurus. Weil es aber
 zu weilaufftig fallen würde/ so schneiden wir solches ab/ und ver-
 weisen den Herren Grapium nach den Herren Sylvestrum Grabium
 Prof. Regiomontanum, und nach den Anonymum, der in seinem
 Buch de statu loco & vita animarum postquam discesserint è
 corpore præferim fidelium, viel Der: er aus den Patribus col-
 ligiret hat. Resp. (1.) Omnino ita est, prolixum satis foret, si
 Patrum testimonia colligere vellemus, quot enim Adversari-
 us adducet, tot & duplo quidem, contraria adducere possem;
 Quam frustra verò hic Adversarii provocent ad antiquitatem,
 ad oculum demonstravit Scrutator ejusdem incomparabilis
*Magnif. Dn. D. Ittig. in Exerc. de Nova Fanaticorum quorun-
 dam nostræ ætatis purgatorijs Lips. A. 1703, ventilat: Ubi n. 14.
 p. 15. inter alia de Pseud-evangelicis ad universam antiquita-
 tem hoc in dogmate provocantibus sic judicat: Verum accidit
 illis, quod homini illi male sano, qui naves in Piræo conspicatus,
 omnes suas esse sibi persuadebat, aliisq; persuadere nitebatur. Et n.
 27. p. 37. quam elegantissime sic pergit: Sufficit abunde hæte-
 nus fuisse demonstratum, quam temere Pseud-evangelici totius
 pie Antiquitatis consensum jactaverint, quæ etsi non ubiq; circa
 locum & statum animarum consentiat, in eo tamen ferme unani-
 miter conspirat, quod nulla sit hominum à peccatis post mortem
 purgatio* (2) Miror, qui mihi Tertulliani verba ceu universaliter
 recepta possit objicere? cum tamen (2) locus sit obscurissi-
 mus (3) Tertullianus ut Montanista exigux auctoritatis in Ec-
 clesia, multo minus universalis est, imprimis cum expresse
 asserat, *radicem hoc sibi à Montano Hæresiarcha pessimo.*
 Hinc (4) meliori jure Adversario meo oppono universalia illa
 Patrum verba, in ipsa disputatione mea allegata. (3) Cum me
 ablegat

ablegat ad *Dn. Grabium Profess. Regiomont.* Ego reciprocè
Adversarium meum adlego ad *Profess. quendam Regiomont.*
nempe *Drelerum*, quem in *Controvers. cum Pontif. disp. 27.* con-
tra hunc *Grabium* legere poterit. Dumq; me denuo remittit
ad *Anonymum* illum de *statulo & vita animarum*, ego contra
Adversarium meum remitto ad *Bebelium*, qui tractatum hunc
refutavit, ibi habet responsiones, ex quibus se edificare po-
terit. Et præ aliis ipsi commendo jam citatam elegantissimam
Disp. Dn. D. Iulii. Hanc legat, mentemq; erroneam hic corrigat.

§. 5. Num 44. sqq. aggreditur Adversarius Thefin II. Disp.
meæ, quæ hæc est: Ergo nec dantur præter infernum, ordina-
riam illam animarum infernalem sedem certa mansiones seu car-
ceres, quibus incluse jaceant animæ eorum, qui in impietate suâ
demortui fuere, quibus carceribus certi quidam spiritus præfetti
sunt, qui eosdem custodiant. Ad quam probandam inter alia
etiam demonstravi, quod sententia contraria faveat *Judaismo*,
Mohammedismo, *Papismo*, imo ipsi *Gentilismo*. Ubi quidem quod
prioris attinet, Excipit (1.) *Wo vorgedachte Religionen / die in
dem ewigen Evangelio vorgelegte Wahrheit / nach allen Sitten
verpflichten / so find sie in diesem Stück nicht zu verwerffen. Son-
dern es hat sich der Herr D. F. mit den Hn. M. G. zuschâmen / daß
sie als Christen das nicht sehen / was solche vorgedachte Religionen
gesehen haben.* Resp. (1.) Ex maledicto illo *Judaismo & Mo-
hammedismo* ecquid boni homo illuminatus potest sperare?
imprimis cum adducta nonnisi mere anniles fabulæ sint,
ut ipse Adversarius fateatur, cum expresse dicit: Was ge-
hehet uns der Thalmud und die Babel der Juden an? Quâ cum
conscientia ergo ex iisdem me potest in ruborem dare? (2.)
Papismum quod concernit, tum novimus doctrinam ipsorū
de medio illo statu post hanc vitam seu purgatorio esse tale
dogma, in quo ceu in colluvie confluant omnia totius meret-
ricis *Babylonicæ* abominanda in satisfactionem Jesu Christi
dulcissimi nostri Servatoris maxime injuria, omniq; idolola-
trico cultu occasionem præbentia. Quemadmodum id descri-
bit *B. Lutherus in artic. Smalcald. p. 307. sq.* Hinc potius pudeat
Adversarium, quod commercium habeat cum fabulis, & cum
Babel

Babel, unde exire deberet, nec se participem reddere peccatorum ejus *Apoc. XVIII. 4. Excip. (II.)* Esse magnum discrimen inter *Purgatorium Papisticum & dogma de medio hocce statu*. Resp. (1.) si differentia, cur ergo vult, ut hic me pudeat? [2.] quamvis quoad unam alteramve circumstantiam hic videatur discrimen aliquod esse; attamen quod *essentialia* concernit, & quæ dogma Pontificiorum abominandū reddunt, quæq; in satisfactione Christi injuria sunt, tū inter ea & dogma æterni Evangelii plane nullæ est differentia, nec abhorrebit ab explicatione *Æterni Evangelii Pontificius*. Quod probo (α) quia uno utriusque dogma nititur fundamento, quod est hic ipse *medius status* post hanc vitam in cerebello Pontificiorum contra Scripturam hunc in finem effectus, ut *purgatorium* eo superstrueretur. *Qui status medius* si non apud illos esset, nec purgatorium esset. (β) Admisso verò *statu hoc intermedio*, necessario nunc etiam *satisfactio* illa propria fuit. Ratio: quia post mortem impii à Christo sunt rejecti, & sic in igne non amplius participant de Christo *Job. XV. 6.* nec amplius in eo habent, quo redimant animam, uti habuerunt in hac vita *Matth. XVI. 36.* Quare & Dives in inferno refugium non sumebat ad Messiam, ut sumere debuisset, si de eo participasset *Luc. XVI.* Hinc si adhuc in medio hoc statu homo gratiam poterit accipere, necessario id debet fieri proprio merito, cum merito Christi non possit fieri vi dictorum. Ad objectum *Gentilismum* idem respondet, nimirum si gentiles hic conveniant. gratulandum sibi esse, & dolendum in medio Christianismo imprimis in Universitatibus hæc non videri. Resp. absurdum, Deum gentilibus majus dedisse lumen (quod inde tequeretur) quam quod in ipso S. Codice nobis communicavit, utpote in quo nihil plane de istiusmodi dogmate legimus. Hinc & hæc *Gentilium* non nisi pro fabulis habemus, & dolemus, Christianos reperiri, qui iisdem delectantur. Quæ de Sibyllis proferuntur jamdudum sunt explosa, hinc qui breviter studeo, repetere ea nolo. Remanet ergo, quod hoc dogma *Æterni Evangelii Papismo & Gentilismo* itq; abominando, detestandoq; omnino faveat, & propterea rectissime rejiciatur.

S. 6. *Tertium argumentum*, quo thesin meam probaveram, desumptum erat à contradictione *Æterni Evangelii* indeque ad absurditatem dogmatis ejusdem argumenta-

ius fueram. Contradictio verohæc erat: quod modo asse-
reret, spectra quædam esse animas defunctorum appa-
rentes, modo vero inclusas esse animas his carceribus ceu
custodia eique certos custodes esse prestitutos. Hanc con-
tradictionem Num. 48. & 49. pag. 47. Adversarius tollere
conatur exemplo diaboli, qui vinculis vinctus 2. Petr. II. 4.
Ep. Jud. v. 6. & tamen circumit, I. Petr. V. 8. idem & posse
dici de animabus defunctorum. Resp. Non hic quæritur
quid possit fieri, sed quid per Scripturam fiat? Hoc dici-
tur ab Adversario, sed pro auctoritate, non vero probatur,
quod Scriptura id dicat de animabus, quod de diabolo pe-
ripathetico dicit. Cumque id probari nequeat, contradi-
ctio non soluta manet; Quo & illud accedit, quod à Dia-
bolo ceu spiritu completo ad animam ceu spiritum incom-
pletum argumentari non possit.

§. 7. Num. 50. 199. pag. 47. 199. refutare! cona-
tur thesin meam tertiam, quæ hæc est, *Nec dantur tales*
carceres, in quibus impiorum nonnullorum anime penas ille-
luant, ut ex illis die iudicii excremi tanquam in libro vitæ
consignati, reperti iterum liberentur Quam thesin cum ini-
tio etiam probassem ex dicto *Cobel. IX. 5, 10.* Hoc dictum
exagitat Adversarius, Num. 51. §. i. Sed nihil contra illud, quam
quod (1.) miretur, cur hunc locum adduxerim, cum eundem
Bellarmin. l. 2. de purgator. c. 2. contra *Lutherum* adducat.
Resp. est argumentatio à baculo ad angulum. *Bellarminus l. c.*
disputat contra hanc *Lutheri* sententiam, qui statuit, *animas*
peccare continuo quia continuo horrent, timent, acrefugiunt pe-
nas. Huncq; in finem, quamvis ineptissime allegat locum illum.
Sed qualis nunc consequentia Adversarii mei: *Bellarminus*
locum *Cobeler* inepte allegat contra *Lutherum*, animas in
inferno peccare statuentem. E. à me non potuit adduci ad
probendam præsentem thesin? (2.) Adhuc allegat aucto-
ritatem *Brenii*, qui putat in hunc loc. non esse sermonem
de loco damnatorum. Sed denuo qualis miserabilis con-
sequentia: *Brenius* dicit, E. verum est? Quod si tanta
ipsi auctoritas *Brenii*, veneretur illum & circa præsen-
tem thesin, de quâ litigamus, & ex *Brenio* corrigat men-
tē, qui expresse in *Cap. 16. Luc. p. m. 859.* ita de statu postmortē:
Ubi non relinquitur locus resipiscentie, quomodo ibi relinqvere-
mur locus purgationis? Et ubi nulla est rerum mutatio quomodo
ibi

ibi esset evasio ex infelici penā ad felicem voluptatem? Alias quod præsentem locum ex *Cobeler* spectat, si laudatoribus pugnare velit Adversarius, ei repono auctoritatem *B. Lamberi* nostri, qui in *Commentar. in b. l. Tom. 5. Altenb. pag. 1264.* nobiscum consentit, item alterum illum *Martinum* nemp. *B. Chemnitium in Exam. Concil. Tridentin. part. 3. in decr. de purgator. p. m. 197. edir. in octav.* Ut alios nunc taceam. Ceterum locum illum adductum satis pro thesi militare, tum ex scopo, tum ex ipsis verbis longe clarissimum est. De quo etiam in conscientia Adversarius erit convictus, cum alias fortiora adduxisset. Excursio illa ad dicta *Jes. XXXVIII. 18. Pl. VI. quam §. 2. sq. facit, frustranea est, cum in iisdem sermo sit de receptaculis corporum, non animarum, de quibus nunc disputamus.*

§. 8. *Nam, §. 2. sq. respondet ad argumentum meum tertium pro thesi meā allatum, quod inde desumptum, quia contraria sententia cum orthodoxā doctrina de Justificatione & peccatorum remissione pugnat.* Utpote quæ tantum in hac vita locum habet vi locorum *Matth. V. 25. sq. C. XVI. 19. C. XVIII. 15. §. 19. C. IX. 6.* Quam assumptionem negat. Excipiendo (a) ad *Matth. V. 25.* eum non probare quod probare debeat, sed potius contrarium confirmare: Es wird vielmehr das Gegentheil ausdrücklich gelehret / es werde zwar dem unersöhnliche Bruder einmahl aus dem Kerker aus kommen / doch nicht ehe biß er nach der rechten Gerechtigkeit Gottes den letzten Heller bezahle / und darauff unter solche Straffe (die er nicht nötig gehabt hätte wenn er bey seines leben auff dem Wege seinem Bruder vergeben hätte) in Demuth seines Herzens sich für Gott beuge und durch *CHRISTUM* Gnade erlangte. Wo der letzte Heller bezahlet wird / da müssen auch die vorigen bezahlet seyn / und bezahlet werden können. Gleich wie nun bey *Matth. XIX. 30.* Der Knecht seinen Mitsknecht so lange in dem Kerker sitzen ließ / biß er ihm bezahlet alles / was er schuldig war / welches würcklich geschehen ist ; Also wird GOTT ex jure retributionis iustissime so lange die unersöhnliche den Peinern übergeben / biß sie auch würcklich bezahlen / alles was sie schuldig seyn. v. 34. &c. Resp. (1.) Miror, adversarium meum hic suffragari Pontificis suum argumentum, utpote qui eodem probant ex hoc ipso loco, post hanc vitam adhuc hominem gratiam posse accipere. Hinc habeat sibi dicta, quæ jam Noltrares responderunt supra hoc dictum, & quidem ita, ut ne quidem hincere Pontificii adversus ea possint. vide præ aliis *B. Chemnitium in Exam. Concil. Trident. part. 3. de purgator. p. m. 212. §. B.*

*Joh. Gerbardum Tom. 8. Loc. de morte §. 209 p. m. 176. / q. B. Bal-
 eha. Meisnerum in Philos. sobr. part. 2. sect. 1. c. 4. qv. 7 p. m. 447
 & B. Glass. in Philos. 1. 3. tr. 5. can. 12. p. m. 707. aliosque. Ex
 his constat, quomodo particula donec non semper significet
 terminum, sed sæpius continuationem & perpetuitatem, ut *Matth.*
I. 25. 1. Cor. XV. 25. 1. Sam. XV. 35. 2. Sam. VI. vers. ult. Ps. CX. 1. &c.
 Quod autem & in præsentī loco perpetuitas intelligatur, constat
 (α) ex contextu. Sic enim scopus Salvatoris est adhortari ad rei
 conciliationem, addito hoc argumento pædemptico: quia adhuc
 sumus in via, i. e. quoniam adhuc in hac vita gratiam habere
 possumus, & satisfactione illa Christi vera fide apprehensa,
 etiam novissimum quadrantem solvere. Huic jam opponitur
 status post viam i. e. post mortem; hinc vi oppositorū
 necessario sequitur, quod tum gratia illa, quæ in via datur,
 haberi nequeat, neque solutio illa, quæ hac in via (β) ex
 aperitissima litera, quæ docet hominem post viam exactissimæ
 & rigorissimæ justitiæ divinæ commissum iri, & iræ. Qui
 verò ita expositus est, ille nullam spem habet gratiæ, & præ-
 sumitur utiq; quod solvere nequeat. (γ) ex analogia, secundū
 quam alibi edocemur, quod post hanc vitam justitiæ divinæ
 ac iræ penitus commissus solvere absolute nemo possit. Ut
 plures alios taceam, clarissimus est locus *Matth. XVI. 26, 27.*
 Hic expresse dicitur, quod homo post hanc vitam non possit animam
 suam solvere: addita ratione, nam adveniente Christo in judicio
 scil. illo universali, retribuetur ei. E. nulli dantur carceres,
 in quibus homo poenâ ita luere possit, ut adveniente & ju-
 dicante Christo inde liberari queat. (δ) ex absurdo contrarii.
 Sic enim si tam diu torquendus homo, ut etiam novissimū sol-
 vat quadrantem, revera satisfactio quædam propria sequitur,
 quam vehementer etiam illam deprecetur Adversarius. Resp.
 (2) quod adducta parabolam ex *Matth. XIX.* attinet, tum nota
 est regula Theologorum: Quod Theologia parabolica non sit
 argumentativa. Nucleum hujus parabolæ habemus v. 35. ubi
 vero nihil de eo habetur, quod homo post mortem adhuc sol-
 vere justitiæ Dei possit, Imo nec ex ipsa parabola sequitur.
 Ex quâ apparet debitum tantum fuisse, ut solvi non potue-
 rit, ut propterea more olim consueti in corpore solvere,
 debuerit, quæ vero luitio magis quam solutio est. Quæ si ad
 animam post hanc vitam applicentur, nihil præsidii ibi repe-
 riet*

riet Adversarius. Hinc omnino sequitur, quod remissio peccatorum post hanc vitam non habeat locum, & per consequens quod dogma *Aeterni Evangelii* doctrinam hanc laxat.

S. 9. (5) Ad loca Matth. XVI. 19. & C. XVIII. 15, 18. excipit num. 53. S. 3. p. 49. ea nihil probare; sed docere saltem hoc, quod *vivi fideles in terris ligant vel solvunt, illud etiam Deum velle ligare vel solvere in caelis.* Inde vero non sequi quod isti, *usmodi nunquam solvi queat, quando scilicet in carcere durum ipsius cor effractum, & perpeffus ea, quae poenis suis digna & cum se in humilitate convertit ad illum, qui est propitiatio pro mundo,* Et si etiam *vivi homines, quod ligant vel solvunt in terris ligant vel solvunt; non tamen DEUM ad id esse alligatum, utpote qui per omnia tempora & per omnes annos illis auxiliatur, qui in angustiis.* Inde etiam putat, frustra à me citari locum Matth. IX. 6. cum tamen Hebr. VII. 25. expresse τὸ πᾶν τὸν λαὸν urgeatur, sensum vero apud Matth. hunc esse, habere Christum potestatem remittendi peccata tam in terris quam in caelis, Summa hæc est prolixius dictorum; Ad quæ Resp. 1. Falsa falsis cumulantur, dum usurpatio clavium & fidelibus quibusvis conceditur. Novimus quidem claves regni caelorum ratione juris atque possessionis toti Ecclesiae esse concreditas Matth. XVI. 17. & C. XVIII. 17. sed tamen & id novimus, ratione usurpationis & exercitii publici ordinarie nonnisi viris *Israelitis* olim Job XX. 22. sq. hodie vero Doctoribus & Pastoribus ex verbo Dei instructis, riteq; vocatis, auditoribus suis contradistinctis, esse commissas Eph. IV. 10. sqq. Quod vero huc non omnes fideles spectent, vel ex unico illo argumento constat, quoniam alias & mulieres huc spectarent, quibus tamen potestas docendi & sic per consequens etiam ligandi & solvendi expresse est denegata 1. Cor. XIV. 34. 1. Tim. II. 12. Quibus adde, quod non omnes in Ecclesia Apostoli, Prophetæ, & Doctores 1. Cor. XII. 29. E. neq; omnibus usurpatio clavium comperit. (2) Committitur fallacia petitionis principii. Cum dicit, non sequi, quod ex dictis citatis infertur, cum post hanc vitam homo possit absolvi, si in carceribus in humilitate se convertat ad illum, qui est propitiatio. Quod id possit fieri est de quo disputamus, & ab adversario probandum. (3) Ex citatis locis clarissimum est, agi in iisdem de oeconomia Dei circa hominum salutem in his terris, & de potestate Ecclesiae data

ad fores regni cœlorum credentibus Evangelio apêriendas; incredulis vero & impœnitentibus claudendas. Hinc cui Ecclesia clausit his in terris, ei post hanc vitam Deus non potest aperire, vi horum dictorum, quorum veritatem alias tolleret, quod ut veracissimus Deus, qui mentiri nequit, facere non potest. Cui vero janua est clausa, ille in extremo die non habet spem egrediendi è carceribus. Ut de omnibus in peccatis demortuis ad oculum est ex parabola illa *Matth. XXV, 12.* ubi expresse docetur, quod adveniente Domino nemo, qui non vigilaverit, in libro vitæ reperiatur. Infallibile porro argumentum, post hanc vitam nullam dari remissionem, nullos etiam dari carceres, in quibus quis ita luere possit, ut in extremo die in libro vitæ consignatus reperiatur. (4) locus ille *Hebr. VII, 25*, agit de accedentibus ad Deum, & hos εἰς τὸ σωτηρίαν *Christum* salvare omnino verissimum est. Neq; enim satis nobis est, salvari in hoc tempore, adeoq; de *consummatione* sermo est. Quod vero etiam in peccatis mortui ex carceribus suis quidam accedant ad Deum, de eo ne *2d* hic habetur (5) ineptus quoque est sensus *Matth. IX. 6.* affictus, quasi hic esset, quod. & post hanc vitam in cœlis Christus posset remittere. Cum post hanc vitam in cœlis nulla sit transgressio Firmum ergo denuo manet, ex adductis locis fortissime probari, remissionem & justificationem saltem dari in hac vita pœnitentibus, & per consequens nullos dari carceres post hanc vitam, in quibus quis ita luere possit, ut remissionem peccatorum adhuc accipiat clausis foribus.

§. 10. *Num. 54. 59. p. 50.* Quarto argumento meo sese opponit, quod hoc erat, impossibile est, ut mala arbor bonos fructus possit ferre. Atqui impij decedentes &c. E. Exceptio hæc est: Ich antworte/ daß so lange ein fauler Baum bleibt ein fauler Baum so lange kan er keine gute Früchte bringen / aber da ist die Frage/ ob er nicht durch so vielfältige Gerichte ein guter Baum werden könne. Mercurius von Helmond hat in der Natur-wahr genommen/ daß wenn von einem wilden Holz-Äpfelbaum ein Reißgen abgeschnitten/ und eben in den Ort da er abgeschnitten wieder eingesendet würde/ und von dem neu eingesendeten Reißgen abermahl was abgeschnitten und von neuen eingesproßt werden sollte/ und solches zum drittenmahl geschehen würde/ alsdann durch solchen dreymahligen Todt/ das wilde Wesen des Holz-Äpfels verginge und eine gute Frucht hierfür käme/ wer sollte es denn nicht hoffen von den Menschen Resp. Est denuo *petitio principii.* Quo argumento probatur, quod impij post hanc vitam fiant bonæ arbores? certe ex illo

Helmon-

Helmontij, cujus experimenti fides sit apud expertos, id non probatur. Contrarium ad oculum est apud *Job. XV. 6.*

§. II. *Num. 56. 19.* ad argumentum meum quintum, quod inde desumptum erat, quia post mortem, nulla sunt amplius salutis media, excipitur. Præsens illud bodie, tempus, salutis quidem præterisse, quod in hoc consistebat, quod istiusmodi penitentiam homo agere possit, ut sine omnibus iudicijs introitum in æternum illud Regnum inveniat, & quamvis quidem difficilius post hanc vitam eo venire; non tamen absolute omnem viam ad vitam esse abscissam. Licet etiam post hanc vitam nec externum, verbum, nec sacramenta adsint; vim & effectum tamen verbi eo venire posse ut *Lutherus* in *Gen. 6.* loquitur: Daß die allertieffsten Dexter und alles was genant und erdacht werden mag; die Majestät und die Gegenwart Christi sehen / lassen und fühlen / imgleichen daß Gott solche Seelen / die im Gefängnis sitzen / nicht gang verbo salutis beraubet habe / sondern daß Christus / wie Er (nempe *Lutherus*) ausdrücklich hinzusetzt / vorumb zu den Geisten im Gefängnis hingegangen sey; ut ex mundo incredulo mundum faceret credulum &c. *Resp.* (1) Hic denuo propria somnia, dubiaque testimonia venditantur pro Evangelis. Verbum & apud damnatos in carceribus exercere vim suam conversivam, dicitur, sed nullibi probatur ex Scriptura, ex quâ contrarium novimus, nempe partim ex ordine illo, quem *Paulus* recenset *Rom. X. 14.* Jam vero in carceribus his nemo est, qui prædicat, qui ergo credet damnari, & invocabunt nomen Domini? partim ex eo quod de efficacia apud damnatos ipsa Scriptura nos edocet, nempe illâ non esse conversivam sed judicativam. En clarissimum locum *Job. XII. 48.* ubi expresse Christus testatur, eum qui ipsum in hac vita contemnit, verbum judicaturum esse in extremo die. Et hoc die nemo damnatus reperietur adhuc in libro vitæ, qui efficacia verbi in carceribus fuerit conversus. Et præter hoc de efficacia verbi apud inferos Scriptura S. ne unicum habet locum, ad quem procul dubio alias provocasset Auctor, si invenire quemquam potuisset (2) testimonium *Lutheri* quod attinet, non habetur in c. 6. sed in c. 7. *Genes. Tom. 9. Altenb. p. 209. 19.* & præterea plane mutilum citatur. Sic enim expresse fatetur *Lutherus*, ne in hunc quidem diem, quo hæc scripsit, intelligi verba illa *Petri* (nempe *1. Pet. III. 19. 20.* quæq; Adversarius respicit) & mox pergit. Denn *Petrus* zeigt eben mit den Worten an, daß etwa eine ungläubige Welt gewesen sey, welche nach seinem Tode der Verstorbenen Christus geprediget habe. So daß also wahr ist, können wir nicht zweifeln Christus wird zu denselben Gefängnen im Gefängnis auch gebracht haben: *Mosen* und auch die Apostelen / daß Er aus der ungläubigen Welt eine neue und gläubige machte: Auf dieser Meinung lauten eigentlich *St. Petrus* Worte *NB.* wiewol ich davon nichts beschließlich reden will. Et mox aliam affert sententiam. Ut adeo ex hoc dubio testimonio nihil

nil probè certi allegare possit Adversariis. Inprimis cum nunc in-
tam longe clariori luce finis edocti, Petrum non tam de *verbali* quàm
de *reali* loqui *predicatione*.

§. 12. *Sextum* meum argumentum desumptum erat ab eo, quod
post hanc vitam omnis salutis sit denegatio, quam inter alia etiam probo
exemplo divitis Luc: xvii. Ad hoc num. 58 / q. p. 51. excipiuntur sequentia:
Wer wegen seiner Sünd in die Hölle gestochen wird/ dem wird nicht alsobald Fund
gethan seine Erlösung/ sondern kommt in solchem Stand/ wie es einige bey Besbes. Le-
ben schon im Vorschmack haben/ daß sie die Kräfte des andern Todes schmecken
und eine schreckliche Angst ausstehen müssen etc. Und aus solchem principio hat der
reiche Mann zu der Zeit nicht anders bedenken können/ als wenn in alle Ewigkeit für ihn
keine Erlösung fürhanden wäre etc. Resp. (1.) à sententia hujus vitæ, quæ
passim paternæ castigationes, ad *justissima* judicia seu poenas Dei post hanc vitam
N. V. C. (2) si damnati liberationem sui ignorant, aut jam in hac vita id igno-
rarunt, aut si in hac vita sciverunt, post mortem ejus iterum obliti; Non hoc,
quia delictum Gentilium, animas hominum post mortem è nigro illo obli-
onis flumine bibere. E. illud foret. Hoc verò si est, necessario hoc dogma
auctoris inauditum & nunquam revelatum est (3.) Si damnati non aliter
cogitant, quam æternum se esse rejectos, necessario sequitur, eos nullas ha-
bere promissiones, quas si haberent, ita non cogitarent. Si ergo nulla pro-
missio, nec in Scriptura ea erit. Quid ergo æternum Evangelium fabulatur
(4.) ubi nulla spes liberationis & nonnisi tremenda angustia ac dolor, siquæ
non nisi continuus timor isque servilis, ibi nulla in Christum fides potest
habere locum, utpote quæ non ex tot dirispenis infernalibus, sed ex dul-
cissimis Evangelij promissionibus est. Aut si liberabuntur damnati, non ex
fide in Christum, sed ex merito liberabuntur. En ὁ δὲ λυγρὰ Pontificium,
à quo tamen Adversarius æternum Evangelium supra liberare voluit.

§. 13. *Septimum* argumentum desumpti à scandalo illo, quod æternum illud
Evangelium dogmate hocce præbet, dum nimirum hac ratione homines ad pessimam
quamvis seducuntur vitam, cum nimirum audiunt, post hanc vitam adhuc spem
veniæ superesse. Quod est contra Phil. II. 12. Sed hic excipitur num 60. sq. p.
51. sq. si forte hic homines scandalizentur, id fieri per accidens, alias revera
hoc dogma à peccatis abstrahere, Resp. (1.) Quoniam hoc dogma non saltem
"ἀγαθόν, sed & "ἀνθηρόν, propterea scandalum illud, quod inde ori-
tur, ei non per accidens, sed omnino per se est adscribendum, quoniam unicam
illam fidei cynosuram Scripcuram deserit. (2.) Judicet quæso Christianus Lector,
quomodo hoc dogma vel ulla ex parte ferme ad pietatem possit ducere? Quod
si enim mundus perverissimus hactenus corrigi non potuerit, cum docueri-
mus, post hanc vitam plane nullam esse spem veniæ. Quot sancti nunc fiens
in perverissimo mundo, cum persuadere eidem velimus, & post
hanc vitam adhuc spem remissionis esse?

TANTUM hæc vice.

480

Doctissimo Dno. HELLWIGIO,
*Primas Respondentis in Vindiciis Anti Peterseianis
sustinenti.*

Vix ad Academiam nostram ex disciplinâ Ottonianâ accessisti, HELLWIGI optime, cum quicquid bonorum studiorum est, ut animo flagranti & industriâ indefessâ comprehenderes, seriam laudabilemque operam dedisti. Nec enim ulla à Te neglecta occasio est, siue publicè auscultare doctoribus, siue privatim ab ipsorum ore pendere posses, quin in quacunque re, quæ ornamentum aliquando Tibi adferret, pro viribus Tuis proficeres. Noveras enim quam breve plerisque commorandi in Academiâ mora concessa sit, neque eam, quæ absque sciendi desiderio & impensio in bonas quasvis literas labore præterlabitur, unquam revocari posse horam. Quâ in re cum jussui celeberrimi OTTONIS nostri, de solidâ eruditione jamdiu præclarissimè meriti, qui Patris Tibi instar repræsentat, religiosè obsequaris, singularem me ex Te delectationem hæcenus cepisse libenter profiteor. Cui augmentum ex eo quoque accedit, quod eloqvendi & differendi exercitium, uti hæcenus privatim, ita & nunc publicè jungis atque ita ubique spem ostentas, quam præcipere de Te patria aliquando possit, nequaquam pœnitendam. Quare & huic conatui Tuo ex animo gratulor, venerorque DEUM, ut majoribus subinde doctrinarum ornamentis Te perficiat, ut instrumentum fias gloriæ DEI, in posteritatem nostram diffundendæ. Scr. III. Decembr. MDCCCV,

JO. FECHT, D. P. P. Cons. Duc. Ass. & Distr.
Rost. Superint. Fac. Th. Senior.

Nobilissimo ac Clarissimo DN. RESPON-
DENTI Fautori ac Amico suo longe æstumatissimo
S.P.P.

PRÆSES!

Cum omnino Studiosum Theologia deceat annos suos acad-
emicos ita transigere, ut Deum semper habeat præ ocu-
lis, studiisq. suis, quibus consecratus est debitam impendat
diligentiam, quo vitâ & doctrinâ tandem aliquando cœtui Do-
mini, quem sanguine suo acquisivit Dulcissimus Servator noster,
præluceat queat: Hinc optime agis Clarissime DN. HELLWIG
Fautor, ac Amice Optime, qui horum in numero summo cum stu-
dio esse cupis, quos ita Spiritus Domini ungat. De optimâ illa tuâ
vitâ testes sunt omnes, quibuscum conversaris quotidie. Et dili-
gentiam in studiis comprobas in Collegiis Præceptorum tuorum,
ad quorum pedes maxime assiduus sedes. Eandem & nunc pu-
blice prodis publico quodam exercitio disputatorio. Et sicut ob
illud publicas omnino mereris laudes, ita & de eodem publice
his ipsis apimittis tibi gratulor. Adsit Tibi tuisque elegantissi-
mis studiis Clementissimum illud Numen ulteriori Spiritus sui S.
gratiâ, quo tandem aliquando spem Bonorum omnium de te
conceptam quâ optimam expleas, egregiumque Gratia divina
Organon in Ecclesiâ nostrâ, eheu! afflictissimâ evadas, in egregium
ejusdem solatium. Nec desint Patroni ac promotores optimi
optimis tuis conatibus favore ac auxilio fortissimo assistentes.
Ceterum in Domino Vale, faveq.

Claritatis T.

Additissimo.

hil probecerti allegare possit Adversarius. Inprimis cum nunc in-
tam longe clariori luce sinus edocti, Petrum non tam de verbali quā
reali loqui predicatione.

12. *Sextum* meum argumentum desumptum erat ab eo, quod
ancipitiam omnis salutis sit denegatio, quam inter alia etiam proba-
tur a divitis Luc: xvii. Ad hoc num. 58 sq. p. si excipiuntur sequentia:
in seiner Sünd in die Hölle gestossen wird/ dem wird nicht alsobald Fund
Erlösung/ sondern kommt in solchem Stand/ wie es einige bey Leibes Be-
Worschmack haben/ daß sie die Kräfte des andern Todes schmecken/
sich selbst nicht anders denken können/ als wenn in alle Ewigkeit für ihm
ihnen vorhanden wäre etc. Resp. (1.) a sententia huius vitæ, quæ
obligationes, ad iustissima iudicia seu penas Dei post hanc vitam
et liberationem sui ignorant, aut jam in hac vita id igno-
ravit sciverunt, post mortem ejus iterum obliti; Non hoc,
animas hominum post mortem è nigro illo obli-
vionis illud foret. Hoc verò si est, necessario hoc dogma
auctoritate revelatum est (3.) Si damnati non aliter
cogitant, se esse rejectos, necessario sequitur, eos nullas ha-
berent, ita non cogitent. Si ergo nulla pro-
missio, nec
(4.) ubi nullum
non nisi com-
habere locum,
elissimis Evange-
fide in Christum,
à quo tamen Adver-

§. 13. *Septimum*
Evangelium dogmate huius
quædam seducuntur vita.
venta superesse. Quod et
si, sq. si forte hic homines
hoc dogma à peccatis abstra-
"agea Por, sed & 'avloga
tur, ei non per accidens, sed om-
illam fidei cynosuram Scripserant
quomodo hoc dogma vel ulla ex pa-
si enita mundus perversissimus hæc
mus, post hanc vitam plane nullam
in perversissimo mundo, cum p
hanc vitam adhuc spe-
TANTUM

